

HADTUDOMÁNY, HADÜGY

Gócze István

A hadtudomány részterületeinek empirikus vizsgálata – 3. rész

A hadtudományi (tudományos) szervezetek elemzése és értékelése

DOI 10.17047/HADTUD.2017.27.1–2.3

A szerző folytatja – a korábban már megkezdett kutatássorozat keretében – a hadtudomány belső rendszerének vizsgálatát. Jelen tanulmány e vizsgálat részeként hozzá kíván járulni ahhoz, hogy a hadtudomány művelői, illetékes testületei viszonylag objektív következtetéseket vonhassanak le, illetve döntéseket hozhassanak tudományágunk belső felépítéséről. Ennek érdekében a szerző a hazai hadtudományi (tudományos) szervezetek, valamint „kvázi-szervezetek” empirikus vizsgálatát és értékelését végzi el. Jelen tanulmány egy háromrészes elemzés harmadik része.

A Hadtudomány című folyóirat 2015/1–2. és 3–4. számában megjelent előző két – a hadtudomány belső rendszerével foglalkozó – cikkeinkben már áttekintettük a tudományág „struktúráját” alakító hadtudományi kutatógárda és kutatási szakterületeik (Munk 2015), továbbá a diszciplína tudományos folyóiratainak (Gócze 2015) befolyásoló hatását.

Mivel egy tudományág társadalmi elismertségének további meghatározó ismérve a diszciplínával foglalkozó, pontosabban az azt művelő, fejlesztő tudományos intézmények, szervezetek, kutatóhelyek, műhelyek, társaságok (továbbiakban: szervezetek) megléte, ezért jelen tanulmányban ezeket a szervezeteket, illetve tudományos tevékenységüket vizsgálom.

Természetesen az elemzés célja, hogy feltárjam a hadtudomány belső struktúrája, valamint a hadtudományi szervezetek közti megfelelést; azt, hogy mennyire felel meg a tudományág jelenlegi belső klasszifikációja ezeknek a tudományos közösségeknek; továbbá (vagy pontosabban: ebből fakadóan) miként módosíthatná ezen szervezetek kutatási szakterületeinek orientáltsága a diszciplína felépítését.

A vizsgálat alá vont szervezetek¹

A vizsgálat szempontjából azokat a szervezeteket vettem górcső alá, amelyek hatással, befolyással bírnak a hadtudományra. A tudományra kifejtett valós hatás ezekben a szervezetekben valósul meg a legjelentősebben, ugyanis itt realizálódik az úgynevezett tudományművelés. Ezen azt kell érteni, hogy – mint az alábbiakban is látható lesz – ezek a szervezetek jelentik a tudományos kutatásnak, az elért eredmények megvitatásának, azok publikálásának, és végül, de nem utolsó sorban a tudományos utánpótlás „biztosításának” formális és meghatározó csatornáit.

Az egyes szervezetek tudomány-rendszertani besorolásánál, illetve a tudomány művelése szempontjából a már korábban kialakított (Gócze 2015, 28.) fő- és alcsoportokat vettem alapul. Ezt a rendszerezést az 1. ábra szemléleti.

A kutatásba bevont – a hadtudomány szempontjából fontos és releváns – szervezeteket (vizsgálati elemeket, vizsgálati objektumokat) jellegük szerint három nagy csoportra osztottam:

- 1) intézmények,
- 2) tudományos kutatóhelyek,
- 3) tudományos társaságok.

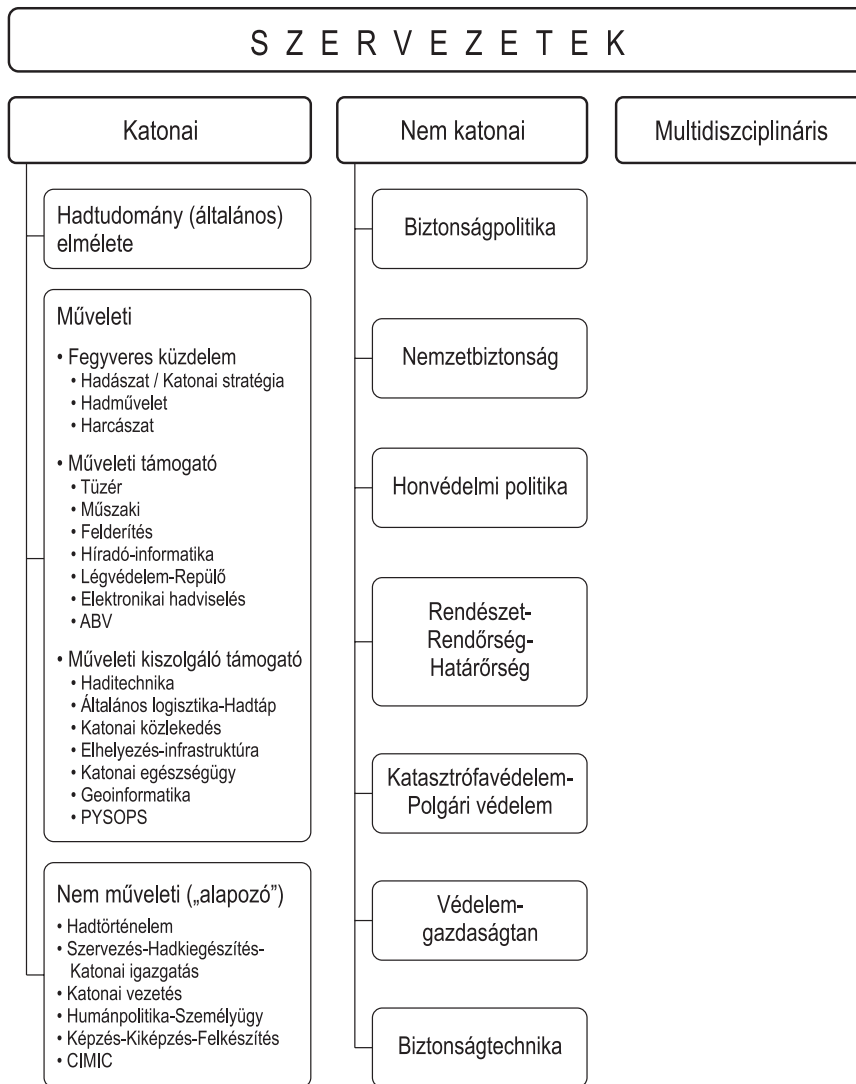
Az előzőekben felsorolt szervezetek alapvetően két kategóriára oszthatók abból a szempontból, milyen módon realizálódik a tudományművelés: a valós, illetve a „lát-szólagos” vizsgálati objektumokra. Az *első* típusnál formális szervezetek léteznek. Ide tartozik – többek között – a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara (NKE HHK), a Magyar Honvédség (MH) kutatóhelyei, és – kissé erőltetve ugyan, de ide tarthatnak – még beazonosíthatók szervezeti elemként a Magyar Hadtudományi Társaság (MHTT) szakosztályai, de természetesen itt is a tudományágazati irányultság a mérvadó. A *második* típusú szervezetek esetében nem beszélhetünk formális elemekről, ezek nem rendelkeznek további formális strukturális szervezetekkel. Itt a *kiemelt kutatási irányok, témák* alapján vizsgáltam az egyes szervezeteket, illetve ezek alapján végeztem el azok klasszifikációját.

Intézmények

*Nemzeti Közszerológiai Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar*

Megítélésem szerint az összes szervezet közül kulcsfontosságú szerepet tölt be a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara, ugyanis a tudomány, illetve annak művelése szempontjából a legfontosabb egyik meghatározó alapfeltétel a kutatói kar megléte. (NKE HHK 2016) A HHK oktatói – akik „munkakörüknek” megfelelően nemcsak oktatnak, de kutatnak is – az előbb említett kutatói gárda jelentős részét alkotják. Meghatározó és kiemelkedő küldetéssel bír a hadtudomány művelése terén a kar a tehetséggondozással konkrétan a kutatói utánpótlás-

1 A dolgozatban górcső alá vett szervezetek adatai az egyes elemek hivatalos honlapjáról származnak.

1. ábra.

A szervezetek csoportosítása (Készítette a szerző a Gőcze 2015, 28. alapján)

neveléssel. Éppen ezért képzési szaktól függetlenül – az oktatás során – fejleszteni kell a hallgatók jártasságát a tudományos kutatásban, illetve a fejlesztési munkákban.

Az NKE Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara tekintetében egyértelműen kijelenthetem, hogy a hadtudomány szempontjából alapvető kutatások a tanszékeken, valamint a doktori iskolákban folynak. Ezért a diszciplína belső struktúrája tekintetében e szervezeteket, ezek felépítését vizsgáltam meg. A 1990-es évek végétől

bekövetkezett változások során a tanszékek jelentős átalakuláson estek át, amelyek a profiltisztítást nem segítették elő. Sőt, inkább az összevonások révén sok tudomány-szakot felölelő, összetett szervezetek jöttek létre. Jelen kutatás során azonban a nap-jainkban is működő kutatási egységeket tudtam alapul venni. Jelenleg a HHK-ban négy intézet keretén belül folyik a képzés, illetve a kutatás. Ezek:

- 1) a Katonai Vezetőképző Intézet (KVI),
- 2) a Katonai Logisztikai Intézet (KLI),
- 3) a Katonai Üzemeltető Intézet (KÚI),
- 4) a Katonai Repülő Intézet (KRI).

Az Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága (MTA HB) által elfogadott hadtudományi belső struktúra, illetve a fenti szervezetek adekvát volta többé-kevésbé megállapítható. Kiindulási alapként ezeket a belső „építőelemeket”, valamint a HHK fő szervezeteinek összetartozását, harmonizálási lehetőségét, azaz tudományos-szakmai koherenciáját, megfeleltethetőségét vizsgáltam.² Ezt szemlélteti az 1. táblázat.

Az egyértelműen megállapítható, hogy minden szervezetet el lehet helyezni valamelyik tudományágazat keretén belül, de ezek alapján pontosan és részletesen nehezen állapítható meg az egyes elemek valódi, konkrét „tudomány(-szakmai)profilja”; sőt két tudományágazat (katonai biztonság és biztonságpolitika, katonai egészségügy) esetében csak áttételesen, míg a hadijognál egyáltalán nem található megfelelő szervezet. Éppen ezért célravezetőnek tartom a korábbi két közleményben (Munk 2015) (Gócze 2015) már kidolgozott klasszifikációs rendszer alkalmazását (lásd 1. ábra), és a szervezetek ez alapján történő vizsgálatát.

A fenti állítások alapvetően igazak a többi vizsgálati elem esetében is. Ezért, illetve a terjedelmi korlátok miatt a továbbiakban azok MTA HB szerinti (vagyis az 1. táblázatban látható) megfelelőségétől eltekintek, csak az alábbi csoportosítási szisz-téma alapján vizsgálom a különböző elemeket.

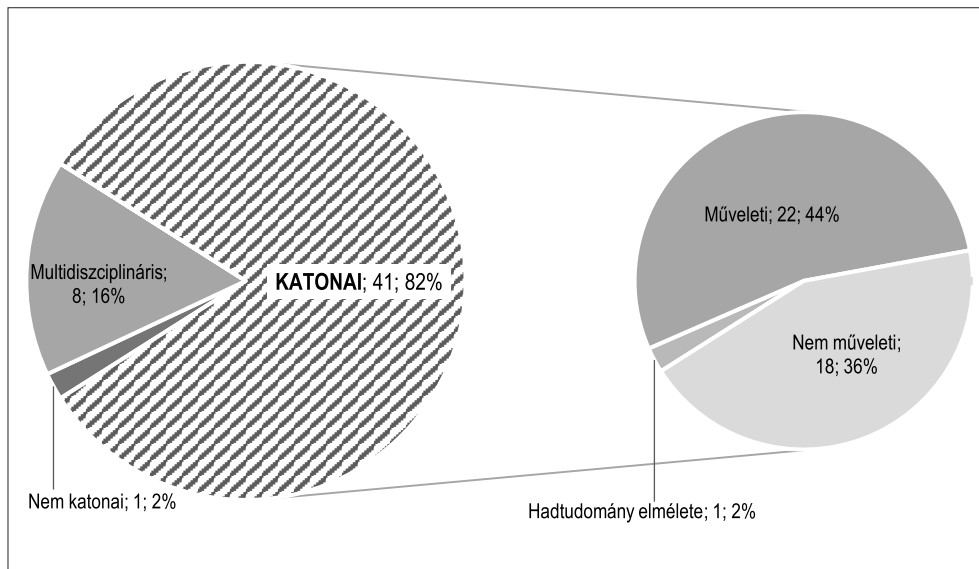
2 Az MTA IX. Osztály Hadtudományi Bizottság csoportosítása alapján a hadtudomány belső struktúráját három – általam monodiszciplinárisnak nevezett – „önálló” tudományág (hadművészet, katonai kiképzés és felkészítés, katonai műszaki építés), illetve nyolc multidiszciplináris (katonai logisztika és védelem-gazdaságtan, katonai biztonság és biztonságpolitika, katonai szociológia, hadijog, hadtörténet – hadművészet története, katonai egészségügy, haditechnika, katonai földrajz és térképészet) szak-terület alkotja. (MTA HTB 2015)

1. táblázat.

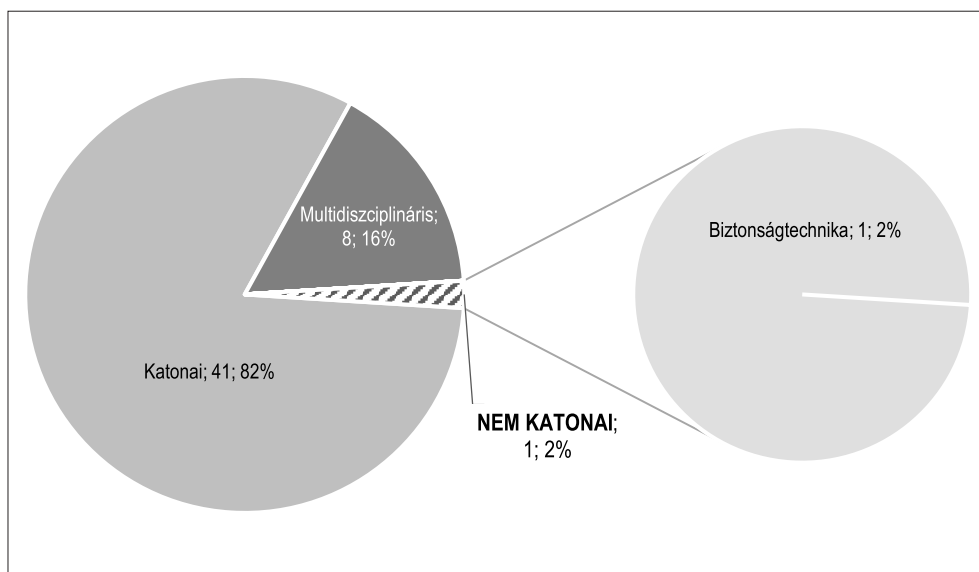
A HHK tudomány-rendszer-tani csoportosítása az MTA HB alapján

(Az összes táblázatot és grafikont a szerző készítette.)

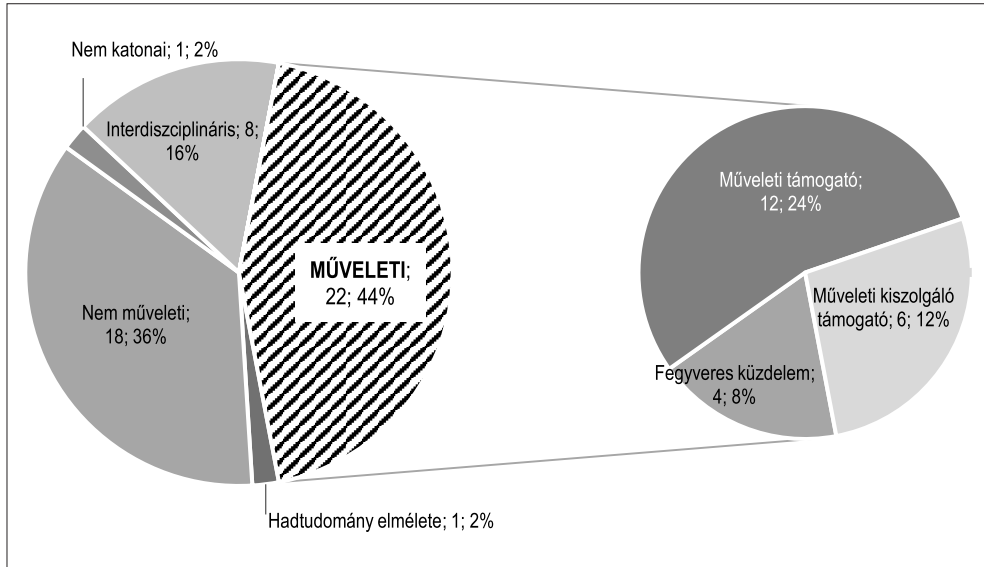
TUDOMÁNY SZAKTERÜLET		SZERVEZETI ELEM
MONO-DISZCIPLINÁRIS	hadművészet	✓ Katonai Vezetőképző Intézet ✓ Katonai Logisztikai Intézet ✓ Katonai Üzemeltető Intézet ✓ Katonai Repülő Intézet
	katonai kiképzés és felkészítés	✓ Katonai Vezetőképző Intézet ✓ Katonai Logisztikai Intézet ✓ Katonai Üzemeltető Intézet ✓ Katonai Repülő Intézet
	katonai műszaki építés	✓ Katonai Vezetőképző Intézet
MULTI-DISZCIPLINÁRIS	katonai földrajz és térképészet	✓ Katonai Vezetőképző Intézet
	katonai logisztika és védelem-gazdaságtan	✓ Katonai Logisztikai Intézet
	haditechnika	✓ Katonai Üzemeltető Intézet ✓ Katonai Repülő Intézet
	katonai szociológia	✓ Katonai Vezetőképző Intézet
	hadtörténet – hadművészet története	✓ Katonai Vezetőképző Intézet
	katonai biztonság és biztonságpolitika	○ Katonai Vezetőképző Intézet
	hadijog	-
	katonai egészségügy	○ Katonai Logisztikai Intézet

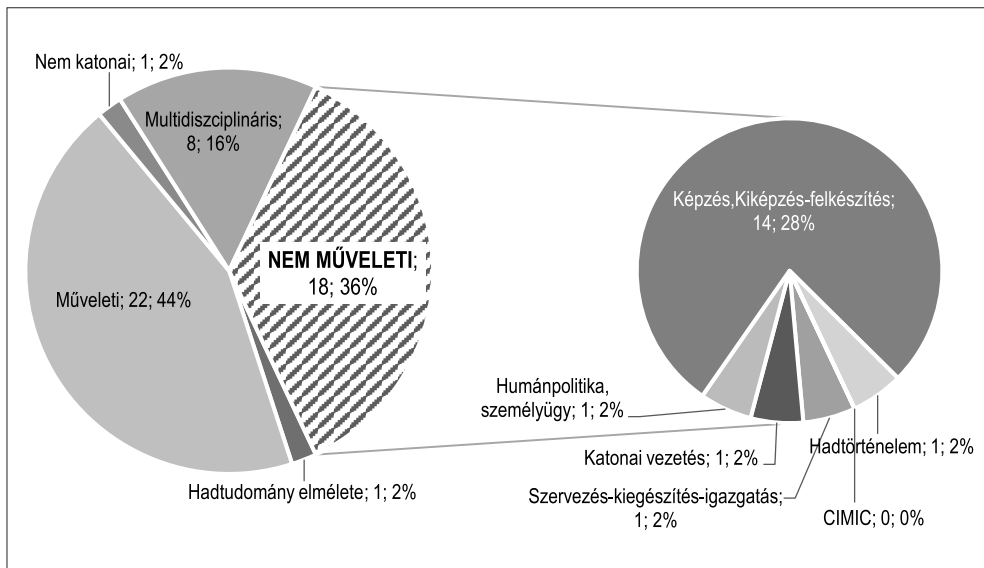
1. grafikon.
Az NKE HHK szervezeteinek főcsoportjai. Kibontva a katonai főcsoport (csoport/darab/arány)

2. grafikon.
Az NKE HHK szervezeteinek főcsoportjai. Kibontva a nem katonai főcsoport (csoport/darab/arány)

3. grafikon.
 Az NKE HNK szervezeteinek csoportjai.
 Kibontva a műveleti csoport (csoport/darab/arány)

4. grafikon.
 Az NKE HNK szervezeteinek csoportjai.
 Kibontva a nem műveleti csoport (csoport/darab/arány)

*Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar,
doktori iskolák*

Másik kiemelt jelentőségű „kvázi” szervezeti elem a doktori iskola. Mint az ismeretes – és a korábbiakban is írtam – a kutatások kapcsán itt valójában nem konkrét szervezeti elemekről beszélünk, de mégis szükségesnek tartom ezek vizsgálatát. Az NKE HHK-n két akkreditált doktori iskolán folyik a tudományos képzés. Egyrészt a Hadtudományi Doktori Iskola (HDI), másrészt a Katonai Műszaki Doktori Iskola (KMDI) kutatási tevékenységét kell értékelni. Jelen dolgozat vizsgálati aspektusából kiindulva a két iskola fő kutatási területeit vettem alapul, ezeket értékeltem.

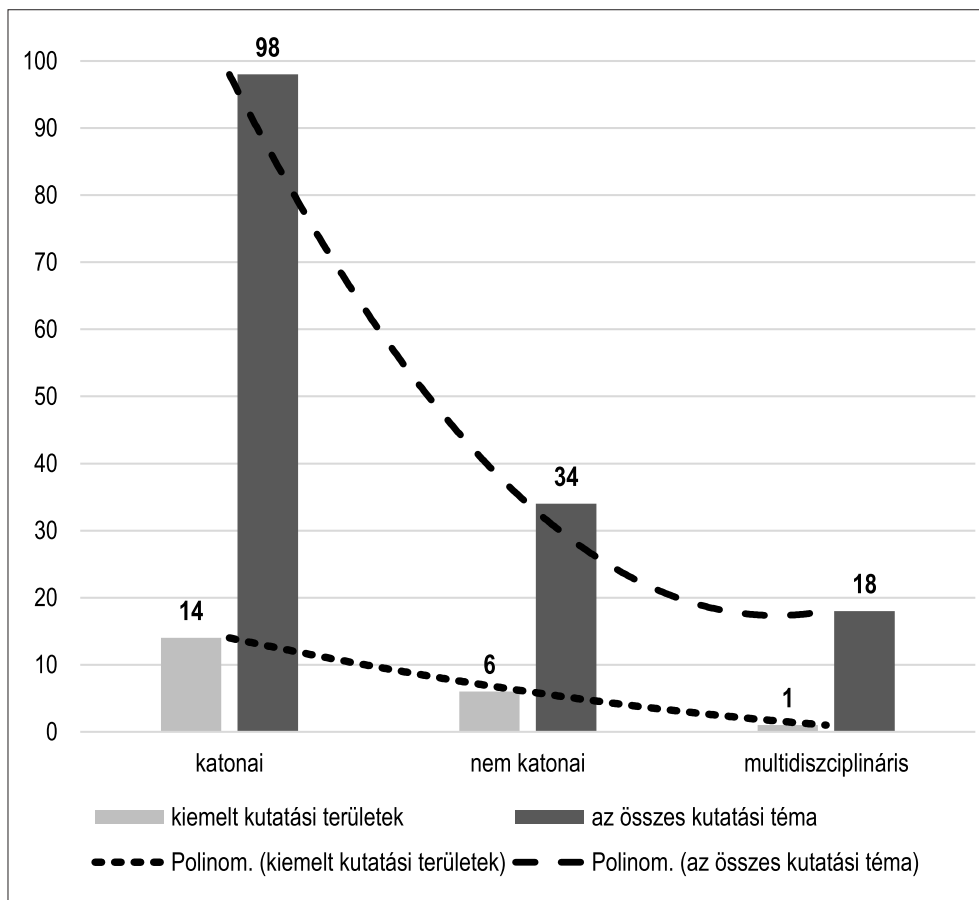
A HDI az alábbi fő kutatási területekkel rendelkezik: (HDI 2016)

- 1) Biztonsági tanulmányok.
- 2) A védelem társadalomtudományi kérdései.
- 3) A hadtudomány általános elmélete.
- 4) Hadművészet elmélete (hadtörténelem, harcászat, hadműveleti művészet).
- 5) Védelmi logisztika, gazdaság és védelmi igazgatás.
- 6) Nemzetbiztonság.
- 7) Védelmi informatika és kommunikáció elmélete.

A KMDI kiemelt kutatási területei: (KMDI 2016)

- 1) Katonai műszaki infrastruktúra.
- 2) Haditechnika és robotika.
- 3) Védelmi elektronika, informatika és kommunikáció.
- 4) Katonai környezetbiztonság.
- 5) Katonai logisztika, védelemgazdaság.
- 6) Biztonságtechnika.
- 7) Katasztrófavédelem.

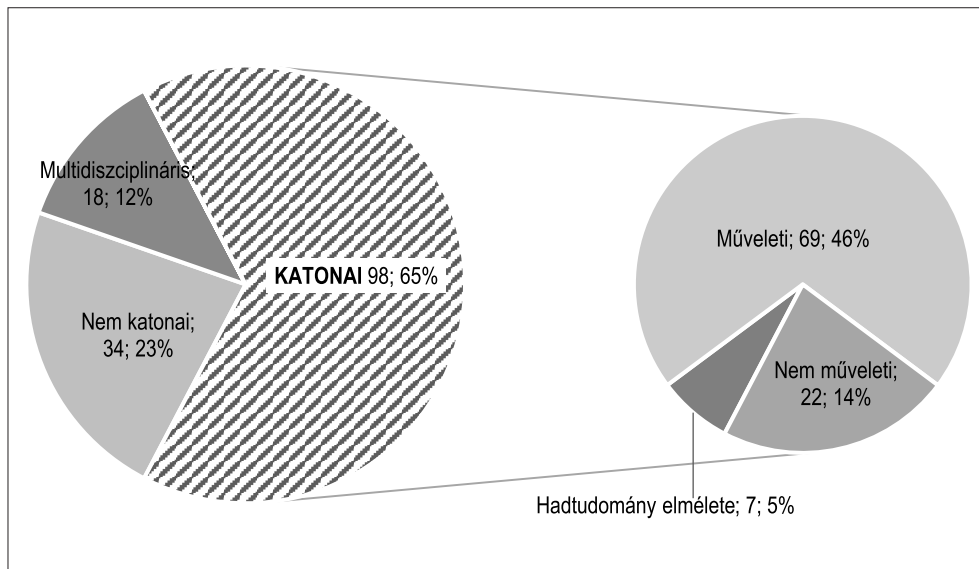
A korábban már rögzített klasszifikációs elemek (lásd 1. ábra) alapján megalkottam a két doktori iskola fő, illetve kiemelt kutatási területeinek tudomány-rendszertani besorolását. Ezeket a 3. táblázat szemlélteti. Ez a fajta csoportosítás azonban eléggé pontatlan képet nyújt a doktori iskolákban folyó kutatásokról, ugyanis a kutatási témák valós tartalmát az egyes kutatási témák elemzése tárja fel. Ebből kifolyólag – a valós állapot feltárása érdekében – fontosnak tartottam mind a HDI, mind a KMDI esetében a kutatási témákat informális szervezeti elemként vizsgálni, majd ezek alapján elkészíteni az iskolák tudomány-rendszertani klasszifikációját. (4. táblázat)

17. grafikon.

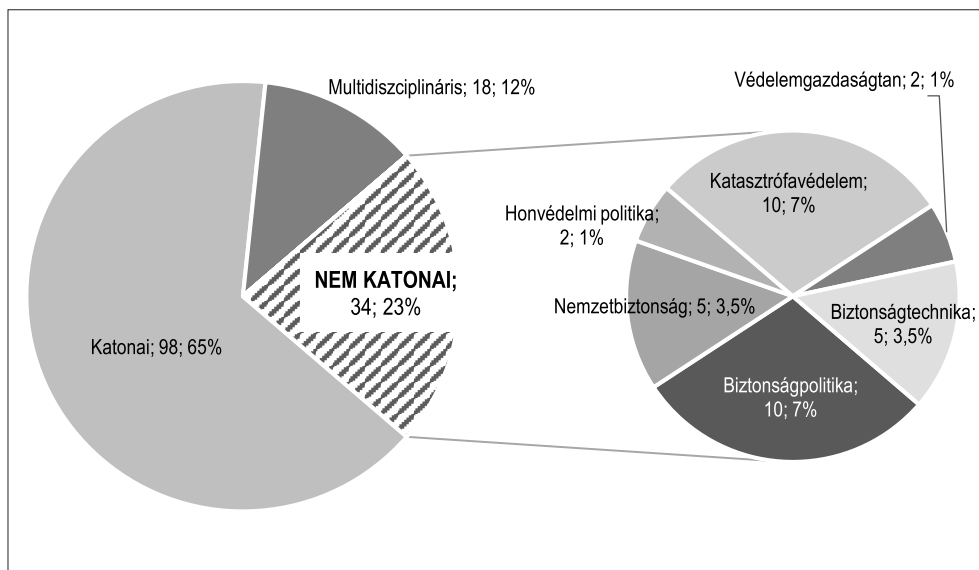
A doktori iskolák kiemelt kutatási területei, illetve kutatási témáinak főcsoportjai

A 3. és a 4. táblázatban szereplő adatok összevetése alapján egyértelműen megállapítható, illetve a 17. grafikon jól szemlélteti, hogy amennyiben csak a doktori iskolák fő, illetve kiemelt kutatási területei alapján vizsgáljuk a hadtudomány belső struktúráját, az egyes főcsoportok nagyság szerinti tendenciái ugyan hasonlóak az összes téma alapján megállapított tendenciával (lásd a trendvonalakat). Amennyiben azonban ez utóbbi számszerű értékeit is vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy az egyes főcsoportok között egészen más arányok alakulnak ki. Mindezek alapján arra a döntésre jutottam, hogy a doktori iskolák értékelése során minden egyes kutatási témát figyelembe veszek, és így alakítom ki ezek klasszifikációját.

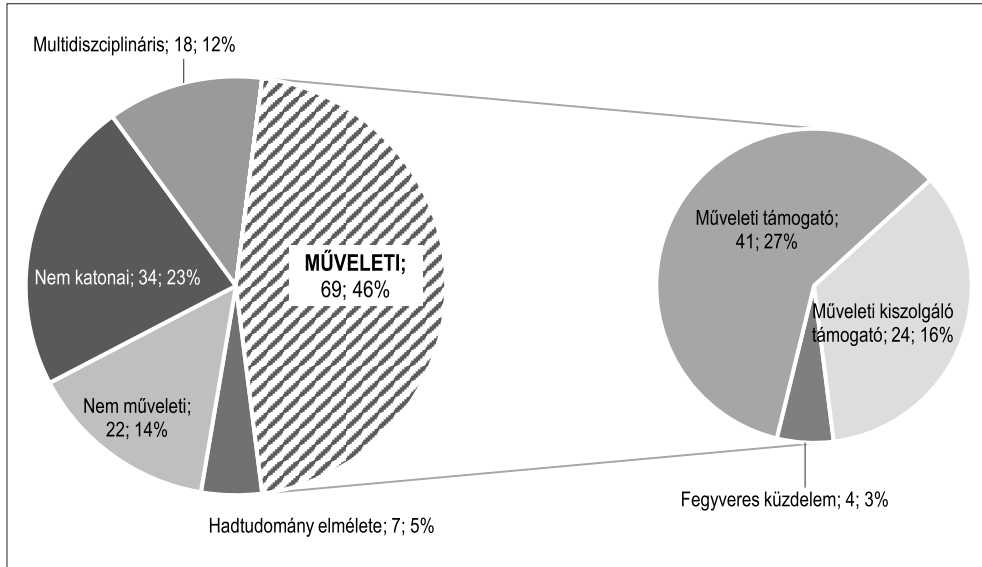
5. grafikon.

*Az HHK doktori iskolái szervezeteinek (kutatási témáinak) főcsoportjai.
Kibontva a katonai főcsoport (csoport/darab/arány)*

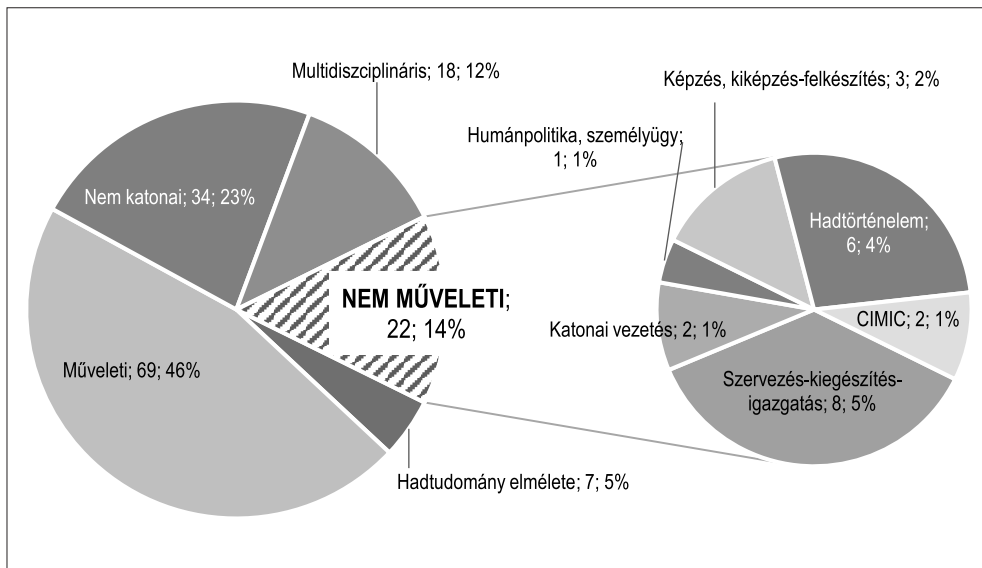
6. grafikon.

*Az HHK doktori iskolái szervezeteinek (kutatási témáinak) főcsoportjai.
Kibontva a nem katonai főcsoport (csoport/darab/arány)*

7. grafikon.

*Az HHK doktori iskolai szervezeteinek (kutatási témáinak) csoportjai.
Kibontva a műveleti csoport (csoport/darab/arány)*

8. grafikon.

*Az HHK doktori iskolai szervezeteinek csoportjai.
Kibontva a nem műveleti csoport (csoport/darab/arány)*

Tudományos kutatóhelyek, műhelyek

A tudományos kutatóhelyek, műhelyek értékelése kapcsán megállapítható, hogy két olyan intézmény (szervezet) emelhető ki, ahol ilyen tudományos „formációk” keretében folyik a tudományos tevékenység. Az első a Magyar Honvédség és annak kutatóhelyei, a másik az NKE kutatóműhelye, valamint kollégiuma.

A Magyar Honvédség

A hadtudományi kutatásokat a Magyar Honvédség keretein belül – meghatározóan – a létrehozott és működő kutatóhelyek valósítják meg. Ezeknek a tudományos műhelyeknek „...tevékenysége átfogja a hadtudomány komplexen értelmezett teljes spektrumát, a háttérterületek tudományágainak széles skáláját is, amit szakmai műhelyek sokszínűsége is tükröz.” (Orosz 2015, 179.) Az említett sokszínűséget az MH rendszerében hat tudományos kutatóhely valósítja meg. Ezeknek a kutatóhelyeknek a részletes és összefoglaló bemutatását, valamint értékelését Orosz Zoltán hivatkozott tanulmányában plasztikusan rögzítette, illetve ebből jól megismerhetők kutatási tevékenységeik, céljaik és eredményeik, ezért jelen tanulmányban csak a szükséges mértékben elemzem a kutatóhelyeket.

Először is nézzük meg, hogy mely szervezetekről, illetve azok esetében milyen kutatási témákról van szó: (Orosz 2015)

- 1) *HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum*: a szervezetnél folyó kutatások meghatározóan hadtörténelmi jellegűek, de mindenképp meg kell említeni azon segéd tudományokat, amelyek a különböző történelmi dokumentumok és térképek kutatásával, elemzésével és értékelésével foglalkoznak, továbbá a korabeli fegyverek és felszerelések feltárására, gyűjteményezésére irányulnak.
- 2) *Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat*: a kutatóhelyen a hadtudományhoz kapcsolódó biztonságpolitikai, katonai hírszerzési, illetve nemzetbiztonsági témakörök kutatása folyik.
- 3) *MH Geoinformációs Szolgálat*: A kutatóhely a katonaföldrajz, a térképészet, illetve a katonai meteorológia területén folytat kutatásokat.
- 4) *Védelem Egészségügyi Laboratóriumi Intézet (VELI)*: kutatási területe meghatározóan a katonai egészségügyre terjed ki. Az intézet fő kutatási feladatai és célkitűzései:
 - ABV-fegyverek elleni védelem fejlesztése (I. Mobil Biológiai Laboratórium Komplexum);
 - sugárvédelmi kutatások (például biológiai dozimetria);
 - új, veszélyes anyagformák (például nanorészecskék) tanulmányozása;
 - újfajta diagnosztikák kutatása, fejlesztése (például allergia teszt, sejtfel-színi marker vizsgálat, molekuláris biológia);
 - interdiszciplináris speciális kérdések vizsgálata (például szerotonin reuptake depresszióban);
 - a VELI saját metodikáinak korszerűsítése, fejlesztése. (Veress 2014)
- 5) *MH Összhaderőnemi Parancsnokság*: a Parancsnokság kutatási területe szinte a hadtudomány teljes spektrumát felöleli, azonban a legnagyobb hangsúlyt a hadművészetre kell fordítania.

- 6) *HVK Tudományos Kutatóhely*: a kutatóhely a hadművészet, a katonai vezetés, a kiképzés és felkészítés, a logisztika, továbbá a haderőszervezés, hadkiegészítés szakterületeken folytat kutatást.

Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Az NKE esetében kettő kompetens szervezetet kell vizsgálnom. Az egyik az *Egyetemi Kutatási Tanács Hadtudományi Kollégiuma* (EKT HAKO), a másik a *Korszerű Hadviselés és Haderő Tudományos Kutatóműhely* (KHHTKM). (NKE 2016b)

Az Egyetemi Kutatási Tanács meghatározó feladata az egyetemen folyó kutatások keretét alkotó kutatási stratégia megalkotása, a stratégiába illeszkedő kutatási programok elfogadása, továbbá az elért kutatási eredmények értékelése. A Kutatási Tanács munkáját tudományterületi és tudományági kollégiumok támogatják (ezek közé tartozik Hadtudományi Kollégium is), amelyek vezetői az EKT tagjai. Mint az előző meghatározásból is látható, az EKT alapvetően stratégia-alkotó és ellenőrző feladatokkal rendelkezik, kutatások itt nem folynak, de a szervezet által meghatározott kutatási stratégia nagy ráhatással bír az egyes diszciplínák belső struktúrájának kialakítására.

Hasonló szerepet tölt be a *Hadtudományi Kollégium* is. Ez az „elem” a hadtudomány tekintetében tervezi és szervezi a kutatási feladatokat, meghatározza a kutatási főirányokat. Ezek azok a kiemelt területek, amelyek prioritással rendelkeznek, és többek között – a nemzetközi követelményekből, továbbá a honvédség előtt álló feladatokból fakadóan – szolgálniuk kell a megrendelő kutatási igényeit is. (NKE 2016b)

A Hadtudományi Kollégium szerzői munkacsoportja⁷ egy, a Honvédségi Szemlében megjelent közleményükben (Boda et al., 2016) három témakört javasoltak a diszciplína stratégiai kutatási irányaira: (1) *nemzetközi kutatási fő irányok*, (2) *hadelmélet és hadviselés, valamint* (3) *transzdiszciplínás kutatások katonai kérdései*. (Boda et al., 2016: 3) A tanulmányban a szerzők nagyon pontosan és emellett részletesen meghatározzák a hadtudomány hazai kutatási prioritásait. Ezek a következők:

- Hadelmélet és hadviselés.
- Stratégiakészítés és védelmi tervezés.
- A Magyar Honvédség jövőképe 2025.
- Honvédelem és jó kormányzás.
- Országvédelem.
- Humán és személyügyi munka.
- Nemzetközi válságkezelés és békefenntartás.
- Hadtörténelem, hagyományőrzés, civil-katonai kapcsolatok. (Boda et al., 2016)

A munkacsoport az *interdiszciplínás kutatások* körébe:

- Terrorizmus elleni harc feladatai.
- Kiberháború és katonai kibervédelem.
- Védelmi célú robotikai kutatások.
- A haderő alkalmazása a migrációs válságban.
- Katasztrófaelhárítás és az MH lehetőségei.
- Környezetbiztonság és a fegyveres erők

című témákat sorolták be. (Boda et al., 2016)

⁷ A szerzői team tagjai a Nemzeti Közszolgálati Egyetem keretében alakult Hadtudományi Kollégium tagjai: Boda József, Boldizsár Gábor, Kovács László, Orosz Zoltán, Padányi József, Resperger István, Szenes Zoltán.

A *Korszerű Hadviselés és Haderő Tudományos Kutatóműhely* tervezett kutatásainak közvetlen előzményét a 2016. évben befejeződött *Kritikus infrastruktúra védelmi kutatások* (TÁMOP-4.2.1. B-11/2/KMR-2011-0001) projekt képezte, amelynek keretében a HHK tizenegy, ún. kiemelt kutatási területen folytatott kutatásokat. E kutatások jól illeszkedtek az újonnan alakult egyetem kutatási portfóliójába. Ezek az alábbiak:

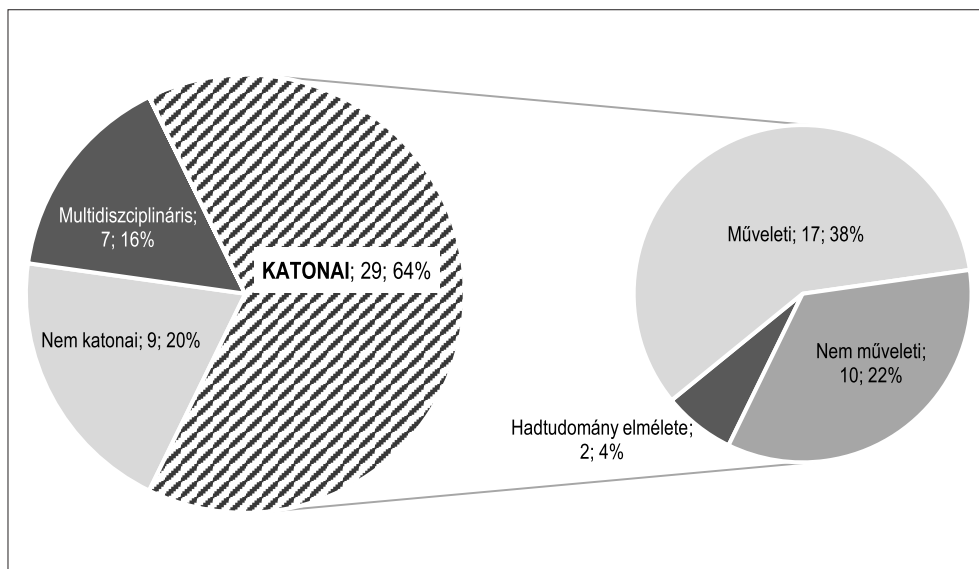
- Kiképzés-felkészítés virtuális (szimulációs) környezetben.
- Az összhaderőnemi és légi műveletek evolúciója.
- A víz, mint stratégiai erőforrás, az éghajlatváltozás hatása a biztonságra és a katonai erő alkalmazására, a hadviselés ökológiai kérdései.
- Csata- és hadszíntérkutatás módszertani kérdései.
- A Varsói Szerződéstől a NATO-tagságig (a Magyar Honvédség és a magyar közigazgatás tevékenysége a határaink melletti válságok idején).
- Katonaföldrajzi-geoinformációs technológiák.

A korábbi klasszifikációs rendszer mintájára létrehoztam a tudományos kutatóhelyek (mint kvázi szervezeti elemek) tudomány-rendszer-tani csoportosítását. Ezeket az 5. táblázat szemlélteti.

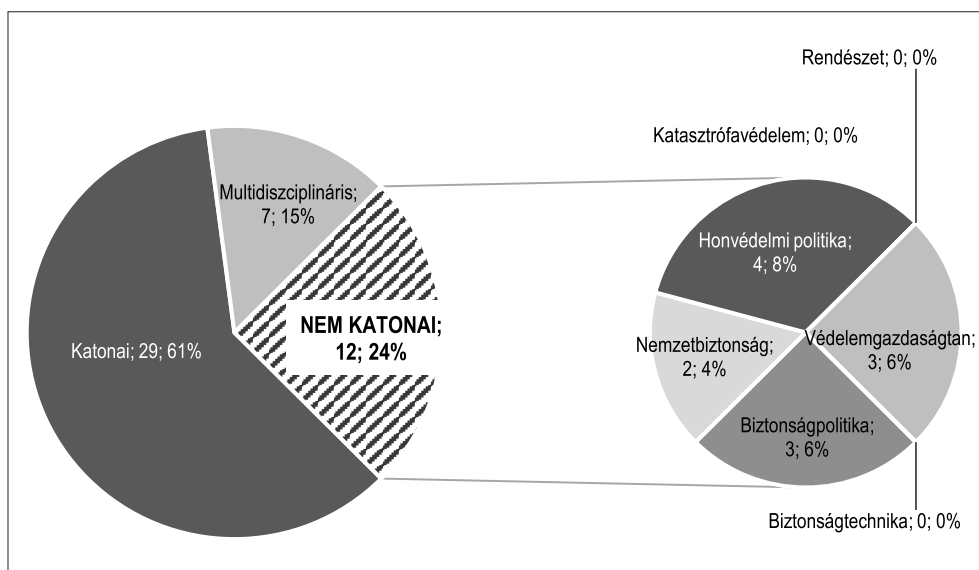
Tudományos társaságok

A tudományos társaságok – annak ellenére, hogy társadalmi szervezetek – jelentős helyet és szerepet töltenek be a tudományos tevékenység rendszerében. A hadtudomány aspektusából az alábbi társaságokat vizsgáltam meg:

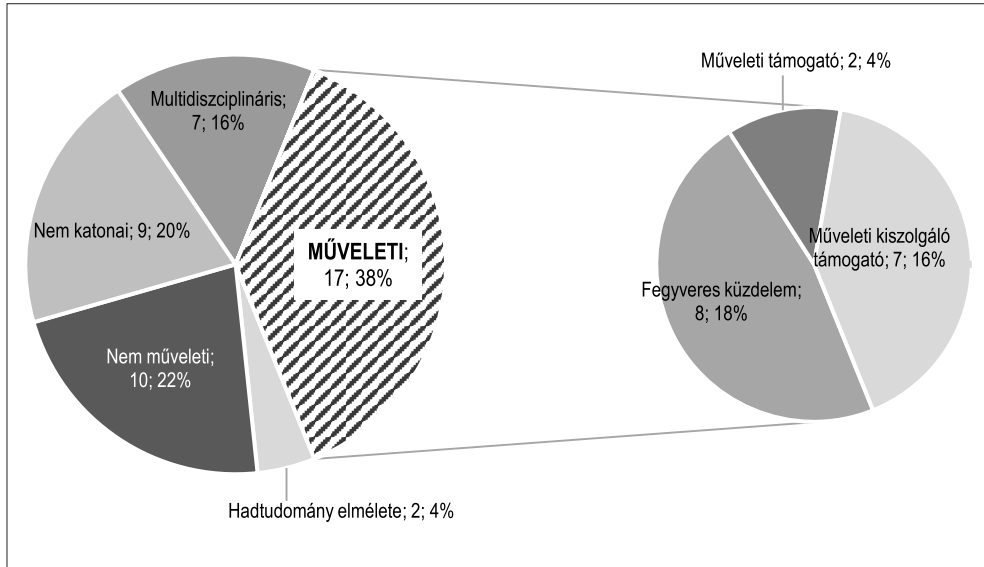
- 1) A *Magyar Hadtudományi Társaság* (MHTT) célja, hogy összefogva és inspirálva a diszciplína szakembereinek tudományos tevékenységét, hozzájáruljon a magyar hadtudomány fejlődéséhez.
- 2) A *Biztonságpolitikai és Honvédelmi Kutatások Központja Alapítvány* (BHKK) fő feladatának tekinti a biztonsági és védelmi kérdések területén a nemzetközi és hazai kutatások koordinálását, végzését, továbbá tudományos-szakmai konferenciák szervezését.
- 3) A *TIT Hadtudományi és Biztonságpolitikai Közhasznú Egyesület* (TIT HABE) alapvető célkitűzése, hogy fontos szerepet töltsön be a közvélemény hiteles tájékoztatásában és felkészítésében az ország jövőjével, kül- és biztonságpolitikájával, az euro-atlanti integrációval, az információs társadalom biztonságával, továbbá a haderő, illetve a rendvédelmi szervek átalakulásával és társadalmi kapcsolataival, a honvédelmi tudat és a biztonságkultúra erősítésével összefüggő kérdésekben. Tevékenysége három pillérré épül: a tudományos kutatásra, az oktatásra-képzésre, valamint a tudományos ismeretterjesztésre.
- 4) A *Biztonságpolitikai Szakkollégiumot* (BSZK) szellemi műhelyként magas színvonalú szakmaiság jellemzi, továbbá elméleti és gyakorlati képzést folytat. A BSZK fő célkitűzése, hogy fórumot biztosítson az együttgondolkodásnak és a közös munkának.
- 5) A *Magyar Polgári Védelmi Tudományos Egyesület* célja – szakmai, tudományos műhelyként – a polgári védelmi szakma tudományos kutatással és műszaki fejlesztéssel foglalkozó kutatóinak, szakembereinek összefogásával elősegíteni

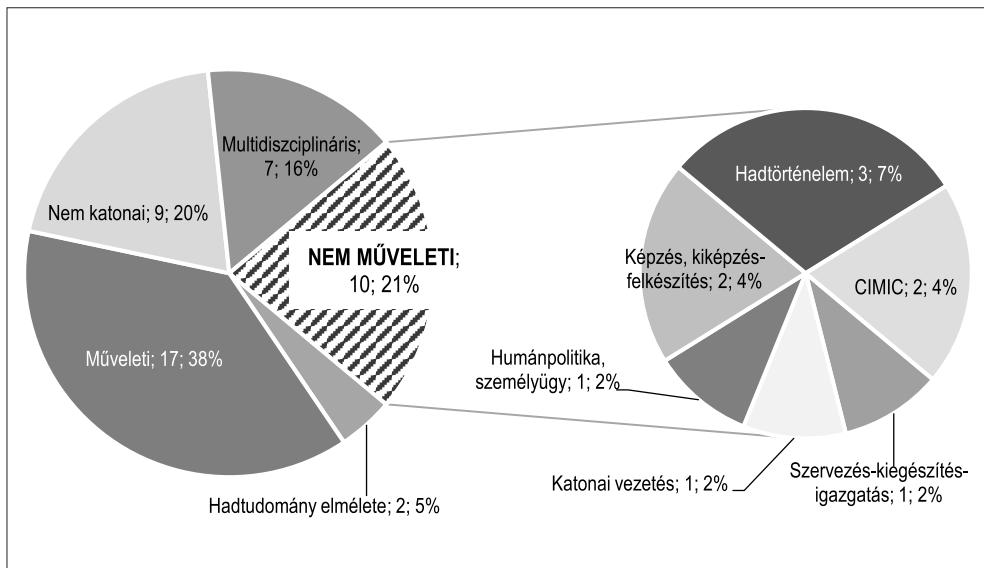
9. grafikon.
A tudományos kutatóhelyek és műhelyek szervezeteinek főcsoportjai.
Kibontva a katonai főcsoport (csoport/darab/arány)

10. grafikon.
A tudományos kutatóhelyek és műhelyek szervezeteinek főcsoportjai.
Kibontva a nem katonai főcsoport (csoport/darab/arány)

11. grafikon.
 A tudományos kutatóhelyek és műhelyek szervezeteinek csoportjai.
 Kibontva a műveleti csoport (csoport/darab/arány)

12. grafikon.
 A tudományos kutatóhelyek és műhelyek szervezeteinek csoportjai.
 Kibontva a nem műveleti csoport (csoport/darab/arány)

a modern polgári védelmi felfogás és gondolkodás elterjesztését, e szakemberek és kutatók számára lehetőséget biztosítani, illetve támogatni tudományos kutatási céljaik megvalósítását, továbbá az elért elméleti eredmények gyakorlatban való alkalmazását.

- 6) A *Felderítők Társasága* fő célkitűzései közé tartozik
- a) a korszerű felderítés feladatainak, módszereinek kutatása és feldolgozása, ajánlások, javaslatok megfogalmazása;
 - b) a felderítés magyarországi történetének kutatása, feldolgozása, amelyen belül kiemelt feladatot jelent a felderítés írott és tárgyi emlékeinek gyűjtése, megóvása; a kutatási eredmények rendszerezése, megjelenítése és közreadása;
 - c) információ-szolgáltatás, tanácsadás és szakanyagok készítése.

Összegzés

A fentiek alapján az összesített 7. táblázat, valamint a 18–22. grafikonok jól szemléltetik a különböző tudományos kutató szervezetek tudomány-rendszer-tani megoszlását.

A 18. grafikon alapján megállapítható, hogy a hadtudományi szervezetek meghatározó részét (198 darab, 68%) a katonai jellegűek alkotják. A nem katonaiak (58 darab, 20%) a második, míg az multidiszciplinárisak (33 darab, 12%) a harmadik helyet foglalják el.

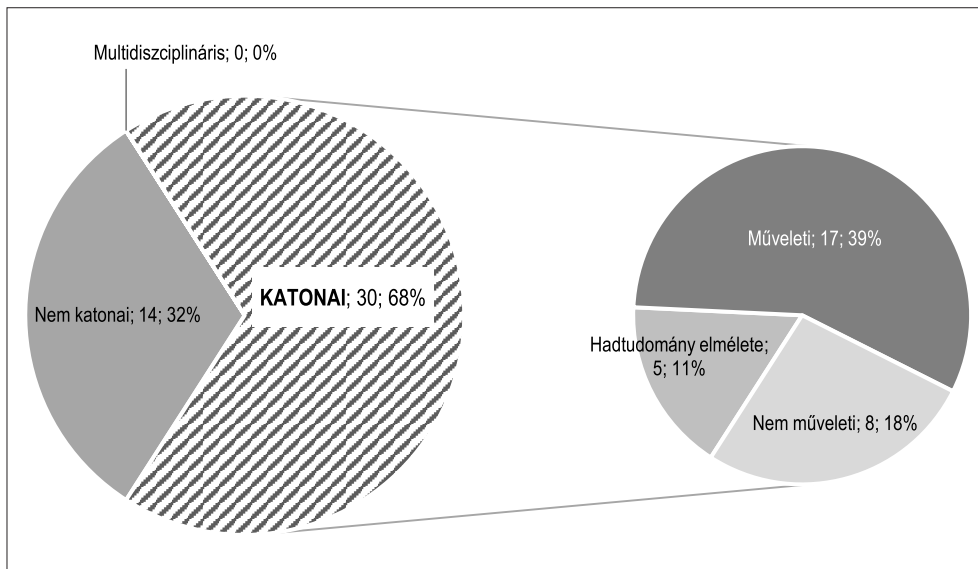
A grafikonok elemzéséből – a hadtudományi kutatások szempontjából – a legjelentősebb következtetés, hogy a katonai főcsoporton belül szignifikáns a műveleti jellegű elemek „főlénye” (125 darab, 63,1%) a hadtudomány elmélete (15 darab, 7,6%), illetve a nem műveleti rovatokkal (58 darab, 29,3%) szemben.

A műveleti csoportba tartozó szervezetek (125 darab) esetében a fegyveres küzdelemmel foglalkozók 15,2%-ot (19 darab), a műveleti támogatással kapcsolatos kutatásokat folytatók 49,6%-ot (62 darab), míg a műveleti kiszolgáló támogatók 35,2%-ot (44 darab) „értek el”.

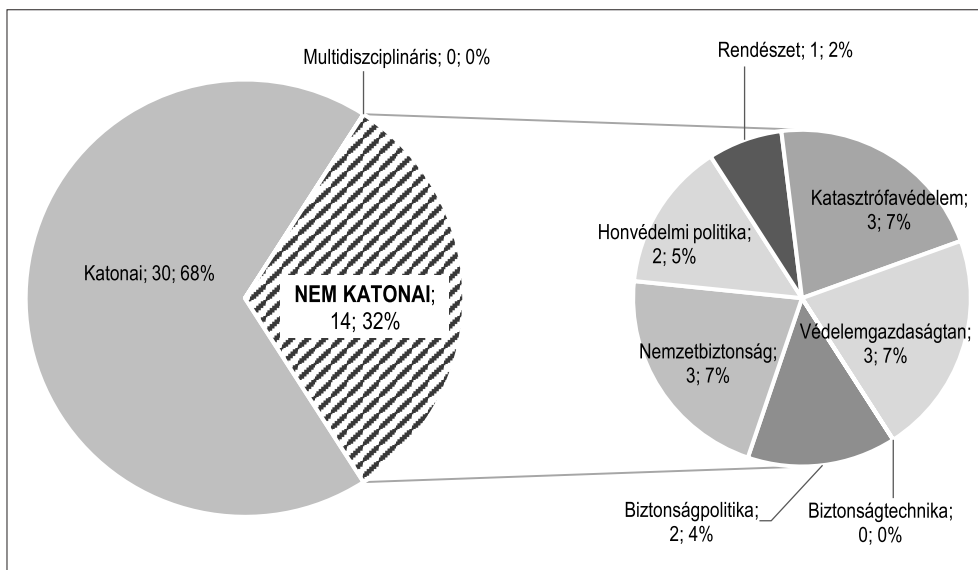
Mint azt az előzőekben szemléltetett táblázatokból, grafikonokból és számszerű adatokból is megállapítható, a vizsgált – a hadtudomány művelésével foglalkozó – szervezetek meghatározó hányada (a 289-ből 256 darab, azaz 88,6%) egyértelműen csoportosítható, pontosabban besorolható a hadtudomány valamely ágazatához.

Úgy, mint magánál a hadtudomány tudományágnál, a vizsgált szervezeteknél is megtalálhatóak a több tudományággal kapcsolatban álló, multidiszciplináris kutatásokat folytató szervezetek (33 darab, 11,4%). Ezeket kutatási témájuk szerint egyetlen – a korábbiakban definiált – jól körül határolt főcsoportba, illetve csoportba sem lehet pontosan besorolni.

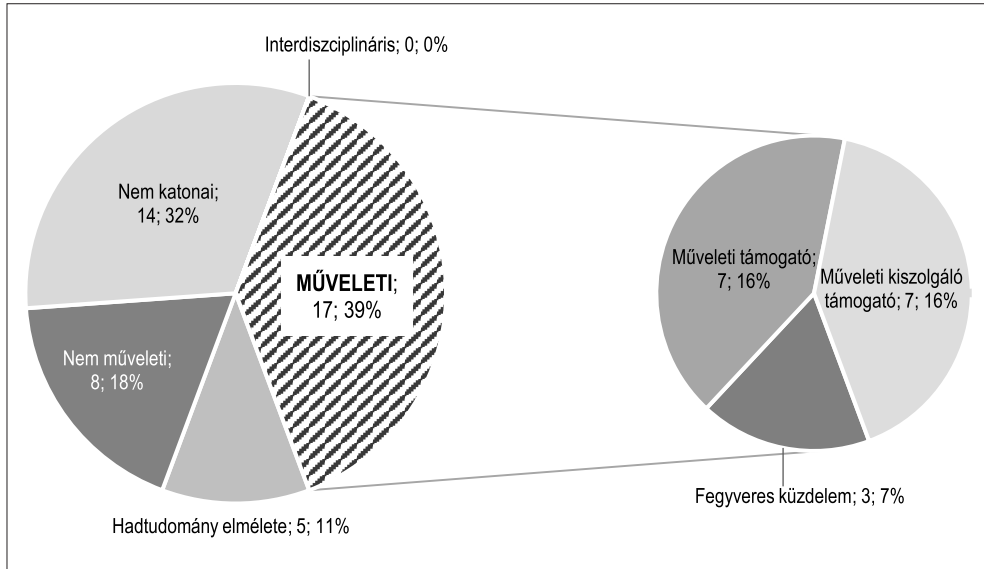
A hadtudomány széles spektrumú külső kapcsolatrendszerrel rendelkezik, illetve vannak olyan kutatási területek, tudományszakok, amelyek természetüknél fogva bírnak katonai fundamentummal és aspektussal, de jelen csoportosítási rendszerben mégsem lehetett ezeket a katonai főcsoportba behatárolni. Eppen ezért ezek a nem katonai kategóriában (58 darab, 20%) szerepelnek, de szorosan kapcsolódnak a hadtudományhoz.

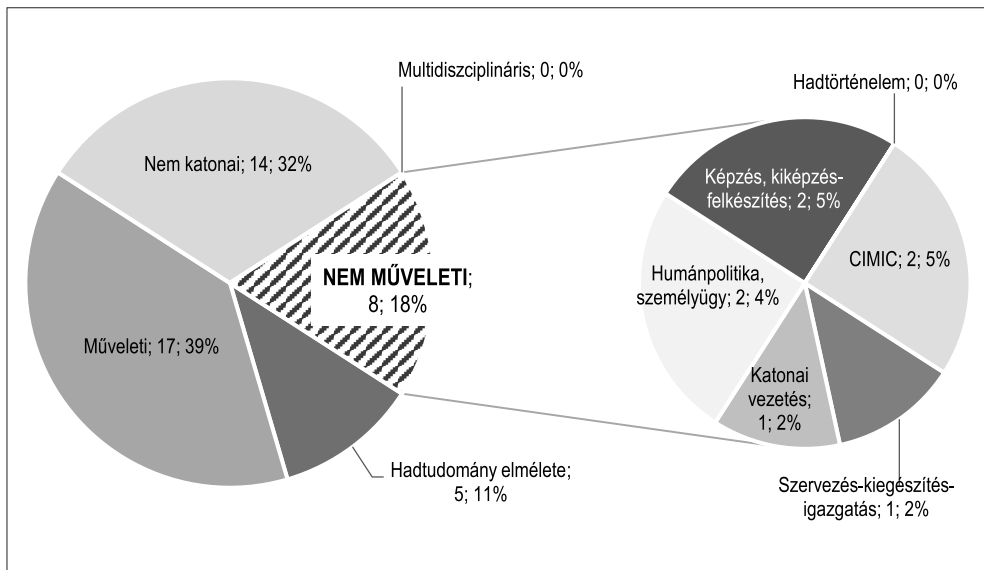
13. grafikon.
A tudományos társaságok szervezeteinek főcsoportjai.
Kibontva a katonai főcsoport (csoport/darab/arány)

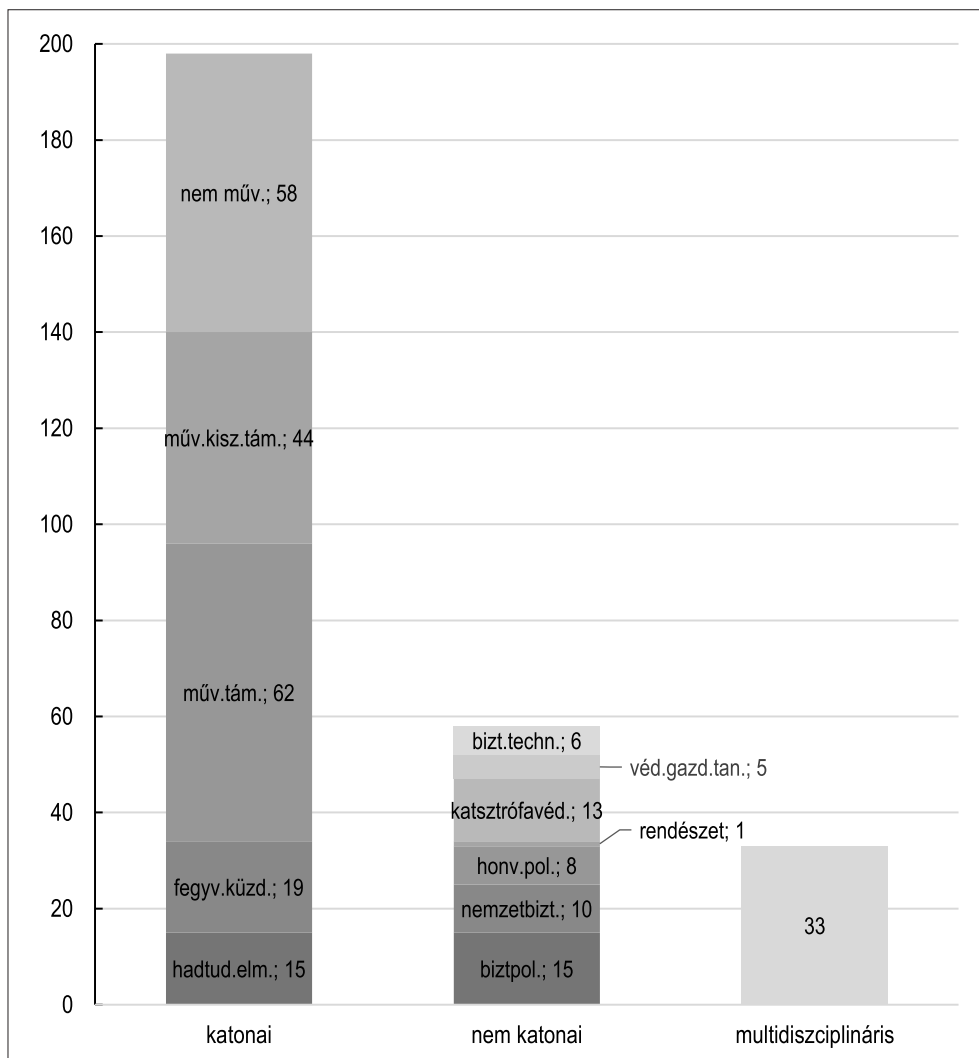
14. grafikon.
A tudományos társaságok szervezeteinek főcsoportjai.
Kibontva a nem katonai főcsoport (csoport/darab/arány)

15. grafikon.
 A tudományos társaságok szervezeteinek csoportjai.
 Kibontva a műveleti csoport (csoport/darab/arány)

16. grafikon.
 A tudományos társaságok szervezeteinek csoportjai.
 Kibontva a nem műveleti csoport (csoport/darab/arány)

18. grafikon.

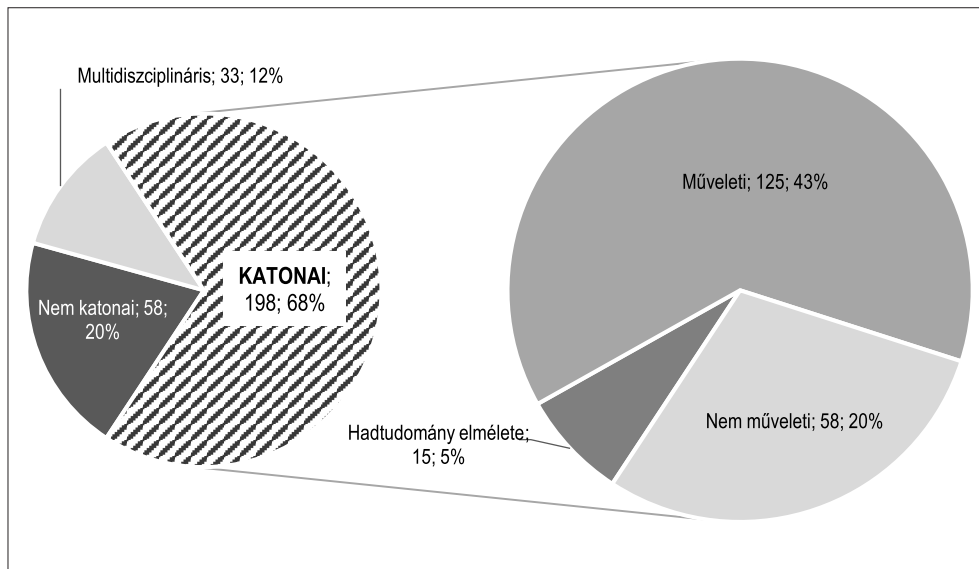
A hadtudományi szervezetek összesített főcsoportjai és csoportjai

Mint azt már korábbi közleményemben is deklaráltam, most is hangsúlyozom, hogy a tudományok csoportosítása nagyon nehéz feladatot jelent, és tudomány-rendszertani szempontból több klasszifikáció is létezik. (Gőcze 2104) Természetesen az egyes klasszifikációk kialakítása kapcsán nem lehet kizárni a szubjektivitást, de az ezzel a témával foglalkozó kutatóknak törekednie kell a lehető legpontosabb objektivitásra, amelyet – jelen tanulmányban – az értékelt szervezetek által kutatott témák objektuma, illetve tárgya jelent meg.

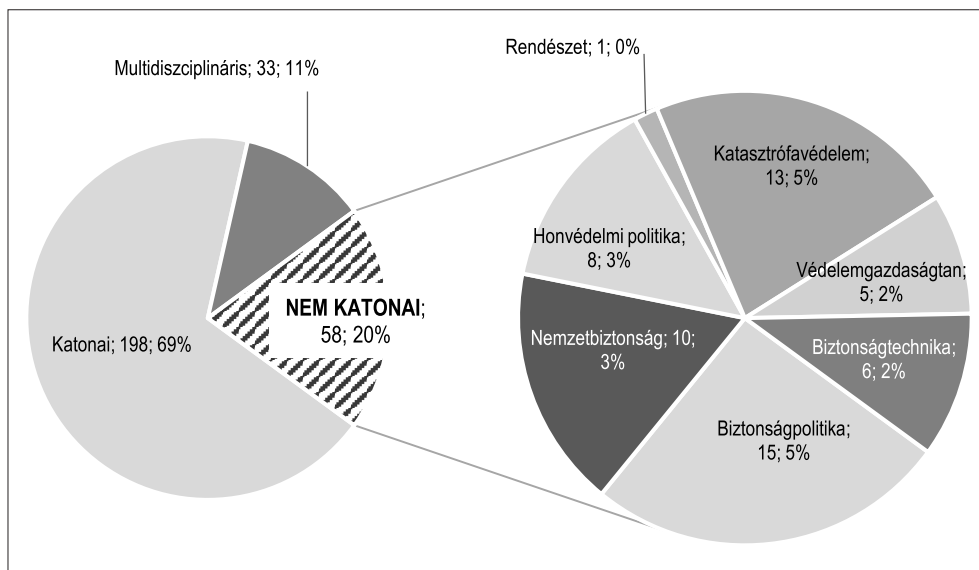
7. táblázat.
A hadtudományi szervezetekhez tartozó tudomány-rendszertani fõcsoportok, csoportok és alcsoportok megoszlása

Tudomány/Szervezet ¹⁰	KATONAI										MULTIDISZCIPLINÁRIS																
	Műveleti					Műveleti kiszolgáló támogató					NEM KATONAI																
	Fegyveres küzdelem			Műveleti támogató		Műveleti támogató			Nem műveleti																		
INT.	3	2	3	1	6	4	24	12	4	2	14	4	3	2	5	2	-	2	2	10	5	2	-	2	6	2	26
TUD. KUT. HE., MŰHE.	4	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	3	2	1	3	2	1	1	3	2	4	-	-	-	-	7
TUD. TÁRS.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	-	-	2	1	1	1	2	2	3	2	1	3	3	-	-	-
ÖSSZ	8	7	4	2	7	6	25	14	5	3	18	4	3	5	7	5	2	2	11	5	8	1	13	5	6	33	
ÖSSZ. FŐ & CSOP.	19			62		125			44		198					58						33					
ÖSZ-SZES											289																

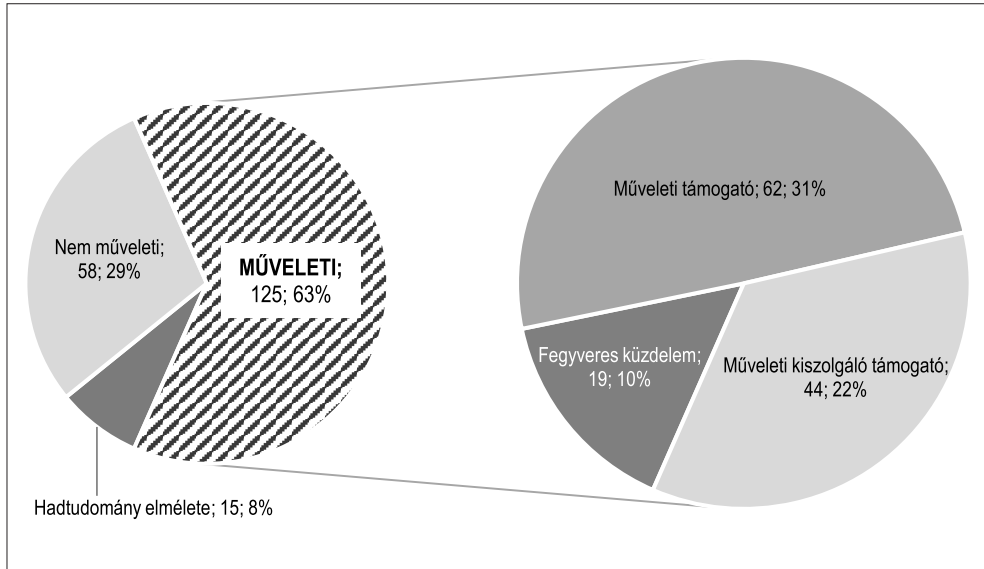
¹⁰ Szervezetek: MHTT – Magyar Hadtudományi Társaság; BHKK – Biztonságpolitikai és Honvédelmi Kutatások Központja Alapítvány; TIT HABE – TIT Hadtudományi és Biztonságpolitikai Közhazsnú Egyesület; BSZK – Biztonságpolitikai Szakkollégium; MPVTE – Magyar Polgári Védelmi Tudományos Egyesület; FT – Felderítők Társasága

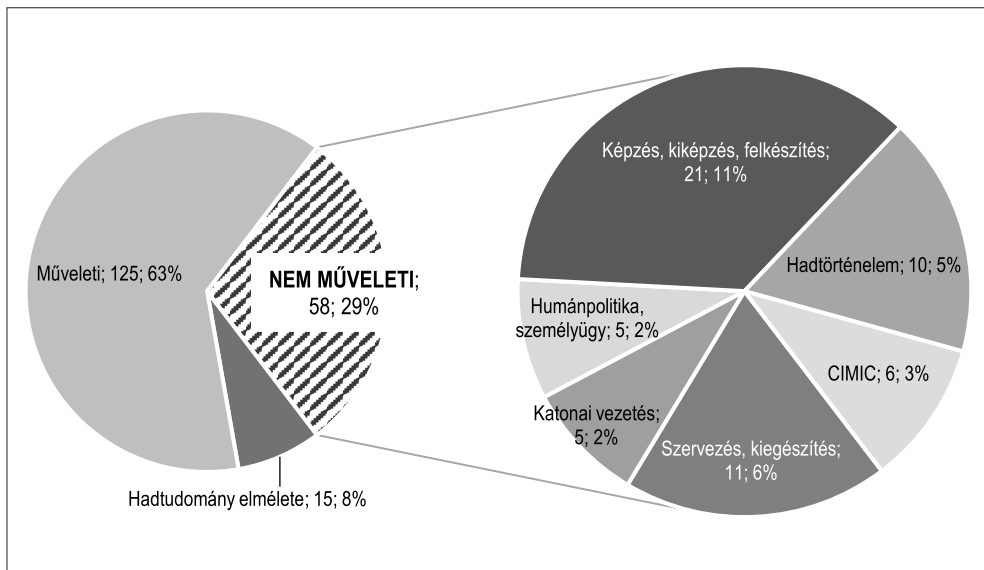
19. grafikon.
Valamennyi hadtudományi szervezet főcsoportjai.
Kibontva a katonai főcsoport (csoport/darab/arány)

20. grafikon.
Valamennyi hadtudományi szervezet főcsoportjai.
Kibontva a nem katonai főcsoport (csoport/darab/arány)

21. grafikon.
 Valamennyi hadtudományi szervezet csoportjai.
 Kibontva a műveleti csoport (csoport/darab/arány)

22. grafikon.
 Valamennyi hadtudományi szervezet csoportjai.
 Kibontva a nem műveleti csoport (csoport/darab/arány)

Azt a következtetést már a korábbi – e témában megjelent – tanulmányainkban (Munk 2015) (Gőcze 2015) is rögzítettük, hogy a hadtudomány kialakított belső struktúrája nem jelent alá-fölrendeltséget az egyes tudományágazatok valamint tudomány-szakterületek között. Ezt a megállapítást most is határozottan megerősítem.

Továbbra is kitartok azon megállapításom mellett, hogy a hadtudomány egyetemleges, korszaktól független alapkategóriája a katonai művelet, amelyhez szorosan kapcsolódik annak az előkészítése, végrehajtása, továbbá támogatása és kiszolgálása. Azonban az is egyértelműen kijelenthető, hogy e műveletek sikeres végrehajtásához szükségesek az ún. alapozó (nem műveleti, egyes nem katonai) tudományszakok is.

Határozott álláspontom, hogy a kutatássorozat keretében publikált korábbi cikkek (Munk 2015) (Gőcze 2015), illetve jelen írás is rávilágít arra, hogy a hadtudományi közéletnek – a kor elvárásai, kihívásai alapján – pontosítania kell(ene) a hadtudomány jelenlegi belső rendszerét, amelynek keretében egy alapvetően műveletorientált, és nem hierarchikus felépítésű klasszifikációt kell(ene) kialakítania.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BODA J., BOLDIZSÁR G., KOVÁCS L., OROSZ Z., PADÁNYI J., RESPERGER I., SZENES Z. (2016): Fókusz és együttműködés. A hadtudomány kutatási feladatai. Honvédségi Szemle, 144 3, 3–19.
- GŐCZE I. (2014): Lehet és kell-e rendszerezni a tudományokat? Hadtudományi Szemle, VII 3, 232–250.
- GŐCZE I. (2015): A hadtudomány részterületeinek empirikus vizsgálata – 2. rész. A mértékadó hadtudományi folyóiratok elemzése és értékelése. Hadtudomány, 25 3–4, 21–35.
- HDI (2016): A Hadtudományi Doktori Iskola kutatási témái a 2016/2017. tanévre kutatási területenként. http://hhk.uni-nke.hu/uploads/media_items/a-hadtudomanyi-doktori-iskola-kutatasi-temai.original.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 12. 14.)
- KMDI (2016): A Katonai Műszaki Doktori Iskola kutatási területei. (online) <http://hhk.uni-nke.hu/kutatas-es-tudomanyos-elet/doktori-iskolak/katonai-muszaki-doktori-iskola/kutatasi-teruletek> (A letöltés dátuma: 2016. 12. 14.)
- MUNK S. (2015): A hadtudomány részterületeinek empirikus vizsgálata – 1. rész. Hadtudományi kutatók és kutatási területeik. Hadtudomány, 25 1–2, 4–16.
- MTA HTB (2015): Jegyzőkönyv. Budapest: MTA IX. Osztály Hadtudományi Bizottság www.mtahtb.zmne.hu/PDF/jegyzokonyvHBulesrol20150205.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 10. 26.)
- NKE HHK (2016): Nemzeti Közszerzői Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző kar honlapja. <http://hhk.uni-nke.hu/> (A letöltés dátuma: 2016. 11. 27.)
- NKE HHK (s.d.): „Korszerű hadviselés és haderő” hadtudományi kutatóműhely. <http://hhk.uni-nke.hu/kutatas-es-tudomanyos-elet/tudomanyos-kutatomuhely> (A letöltés dátuma: 2016. 10. 26.)
- NKE (2016a): Doktori felvételi tájékoztató. Budapest: Nemzeti Közszerzői Egyetem. http://uni-nke.hu/uploads/media_items/doktori-felveteli-tajekoztato-2016-2017-1.original.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 12. 03.)
- NKE (2016b): Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégia 2016?2020. Budapest: Nemzeti Közszerzői Egyetem. http://uni-nke.hu/uploads/media_items/kfis-1-sz-melleklete-modosito-inditvanyal-teljes.original.pdf (A letöltés dátuma: 2017. 03. 21.)
- OROSZ Z. (2015): A Magyar Honvédség kutatóhelyeinél folyó tudományos tevékenység 2014–15-ben. Hadtudományi Szemle, VIII 4, 178–191. http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2015/2015_4/15_4_tt_oroszz.pdf (A letöltés dátuma: 2016. 12. 18.)
- VERESS E. (2014): A Védelem Egészségügyi Laboratóriumi Intézet tevékenységének a bemutatása. Mályi, 2014. október 02. (előadás) <http://docplayer.hu/10957505-A-vedelem-egeszsegugyi-laboratoriumi-intezet-tevekenysegenek-a-bemutatasa.html> (A letöltés dátuma: 2016. 12. 18.)